

Český svaz ochránců přírody

Člen IUCN, nositel ocenění OSN-UNEP GLOBAL 500

OKRESNÍ SDRUŽENÍ ČSOP BENEŠOV

OS ČSOP, Pláteníkova 264, 258 01 Vlašim

Krajský úřad Středočeského kraje
Odbor životního prostředí a zemědělství

Vyřizuje: Pašek (602 665 407)

Č.j.: 252–3991/17

Datum: 15.01.2018

Vyjádření ke správnímu řízení č.j. 151182/2017/KUSK

Na základě prostudování podkladů poskytnutých žadatelem, na základě místní znalosti vyplývající z dlouhodobé činnosti v ochraně přírody na území obce Bernartice a v NPP Hadce u Želivky a na základě dostupné literatury a mapových zdrojů se vyjadřujeme k záměru "Pokračování těžby v lomu Bernartice" následovně:

Dle našeho názoru není možné vydat výjimku ze zákazu zasahovat do přirozeného vývoje chráněných druhů rostlin trávnička obecná hadcová (*Armeria vulgaris subsp. serpentini*), mochna Crantzova hadcová (*Potentilla crantzii subsp. serpentini*), sleziník hadcový (*Asplenium cuneifolium*) a pomněnka úzkolistá (*Myosotis stenophylla*).

Důvodem je, že se žadateli nepodařilo prokázat převahu veřejného zájmu na řádném využívání nerostného bohatství státu nad veřejným zájmem ochrany přírody.

Žadatel v žádosti argumentuje rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 5. 2009, č. j. 4 As 68/2008 – 138, který uvádí:

„Zájem na řádném využívání nerostného bohatství, který je nepochybně zájmem veřejným, je zabezpečen tím, že organizace, jimž je povoleno provádění hornické činnosti, platí státu úhrady z dobývacího prostoru a z vydobytých nerostů (§ 32a horního zákona). Z uvedeného vyplývá, že hornická činnost organizací, třeba prováděná v rámci jejich podnikatelské činnosti, je též naplněním veřejného zájmu státu na řádném využívání nerostného bohatství“.

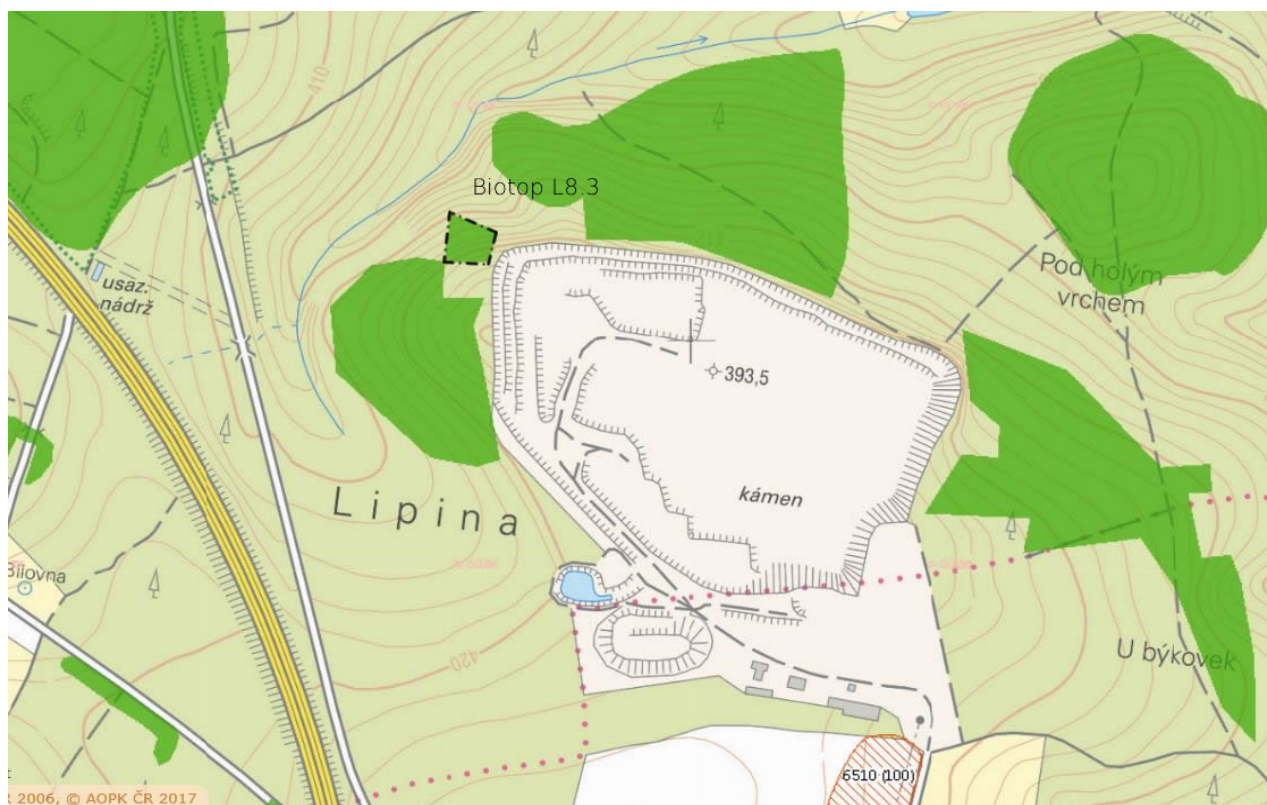
V posuzované věci je ale nesporným veřejným zájmem také ochrana přírody a krajiny, což stanoví výslovně § 58 odst. 1 Zákona o ochraně přírody a krajiny č. 114 / 1992 Sb. Tento zákon umožňuje povolit výjimku ze zákazu sbírat, trhat, vykopávat, poškozovat, ničit, dopravovat nebo jinak rušit ve vývoji chráněné druhy rostlin podle § 56 odst. 2 písm. c) "v zájmu veřejného zdraví nebo veřejné bezpečnosti nebo z jiných naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu, včetně důvodů sociálního a ekonomického charakteru", avšak jen tehdy, pokud "neexistuje jiné uspokojivé řešení a povolovaná činnost neovlivní dosažení či udržení příznivého stavu druhu z hlediska ochrany" (§ 56 odst. 1 věta druhá ZOPK).

Jakkoli může být pokračování dobývání hadce v lomu Bernartice veřejným zájmem, tento zájem má jednoznačně nesrovnatelně nižší váhu vzhledem k míře veřejného zájmu ochrany přírody, se kterým je zde v konfliktu. Vydobytá hornina je využívána pouze jako surovina pro výrobu stavebního drceného kameniva. Veřejný zájem na jeho vydobytí souvisí se zájmem státu vytvářet vhodné podmínky pro rozvoj hospodářství a zároveň získat veřejný ekonomický prospěch formou poplatků

z vytěžené horniny a z dobývacího prostoru. Oba tyto zájmy lze ale rozumně naplňovat i v jiných lomech, kde není konflikt se zájmem ochrany přírody tak velký. Situace na trhu se stavebním kamenivem není taková, že by pro další ekonomický rozvoj státu a uspokojení poptávky po kamenivu, a to v celostátním i regionálním měřítku, neexistovalo jiné uspokojivé řešení než rozšíření těžby v kamenolomu Bernartice. Stejně tak veřejný zájem na užitku z vybraných poplatků za těžbu lze uspokojivě získat poplatky z jiných ložisek stavebního kamene, který bude vytěžen místo hadce z Bernartic.

Veřejný zájem ochrany přírody zde jasně převažuje vzhledem k přítomnosti ohrožených a zvláště chráněných druhů. Oblast pro rozšíření lomu Bernartice je totiž unikátní v rámci celé České republiky, neboť tvoří podstatnou část celkové plochy biotopu perialpidských hadcových borů, která je dle Katalogu biotopů ČR (Chytrý et al., AOPK ČR 2001) odhadována v rámci celé ČR na pouhých 20 ha. Zmíněné velmi vzácné druhy rostlin jsou svým výskytem vázány právě na tyto perialpidské hadcové bory. Podle mapování biotopů provedeného AOPK a zveřejněného na serveru mapy.nature.cz se přímo v místě plánovaného rozšíření lomu nachází biotop L 8.3 perialpidské hadcové bory v rozloze 1,77 ha. Realizace záměru by tak znamenala zničení cca. 9 % celkové rozlohy tohoto biotopu a tedy biotopu předmětných ZCHD v České republice.

Obr.1: Zakreslení biotopu L8.3, data z aplikace Mapomat na mapy.nature.cz

Jsme přesvědčeni, že převažující zájem na zachování významné části jedné z botanicky nejcennějších lokalit v ČR převažuje nad umožněním těžby stavebního drceného kameniva, přesto, pokud by se s tímto tvrzením orgán ochrany přírody neztotožnil, je dalším důvodem, proč není možné výjimku vydat, nejistá spolehlivost plánovaných kompenzačních opatření pro přemístění výše jmenovaných druhů zvláště chráněných rostlin. Žadatel v biologickém hodnocení navrhuje dvě lokality pro přemístění jedinců těchto rostlin. Žádná z lokalit přitom není umístěna v biotopu perialpidských hadcových borů, který je primárním stanovištěm těchto rostlin, a není tak jisté, zda by došlo k uchycení přemístěných jedinců (v biologickém posouzení navržená opatření otázku kompenzace původního biotopu chráněných druhů neřeší).

Z biologického posouzení není patrné, že by přesun jedinců probíhal postupně v etapách a jakým způsobem, či zda vůbec, by probíhalo hodnocení úspěšnosti záchranných transferů. Vzhledem k tomu, že se jedná o přemístění druhů citlivých na stanovištní podmínky, zejména na množství živin v půdě, minerální složení půdy, oslunění, vlhkost a vodní poměry, je vhodné, vzhledem k principu předběžné opatrnosti, předpokládat, že přemístění jedinců povede k jejich úhynu. Podle našich informací není ani v literatuře popsána reakce těchto druhů na přemístění, není tedy možné ani říci, zda se vůbec dá uskutečnit.

Pokud by měla být navržena opatření ke kompenzaci škod na zvláště chráněných druzích rostlin (kompenzační opatření újmy biotopu nebyla navržena), je třeba je naplánovat tak, aby bylo možné nejprve obnovit vhodný biotop a vyhodnotit, zda se vyvíjí žádaným směrem, zejména vzhledem k výskytu dalších druhů, které by mohly kvalitu biotopu zhoršovat. Následně by bylo vhodnější z rostlin na záměrem dotčené ploše odebírat semena a na obnovenou plochu biotopu je vysít. Přímý transfer pak realizovat ve více etapách s průběžným vyhodnocováním tak, aby bylo možné metodiku transferu pozměnit v případě, že by transfer nebyl úspěšný. Po vysetí a přemístění rostlin musí být v rámci kompenzačních opatření nařízena několikaletá péče o biotop opět pro snížení konkurenčního tlaku a vyloučení faktorů, které by mohly vést k úhynu rostlin včetně tlaku spárkaté zvěře apod.

Kromě výše uvedených důvodů, pro které není možné vydat výjimku ze zákona, uvádíme dále k Plánu sanace a rekultivace lomu Bernartice následující:

Okolí lomu, stejně tak jako lomem vytvořené umělé útvary - skalní stěny, horizontální plochy etáží lomu, výsypky hlušiny a navršené ochranné valy jsou vzhledem k horninovému podloží - hadci - potenciálním stanovištěm zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů, vázaných na osluněné biotopy a celkově mají velký potenciál z hlediska rozvoje biodiverzity. Krajinnými ekology a přírodovědci je dnes v reakci na fakt, že většina volné krajiny je unifikována, hospodářsky využívána, hnojena nebo zalesňována, prosazováno ponechávání ploch jako jsou lomové stěny, výsypky či haldy přirozenému sukcesnímu vývoji, ve kterém se mohou uplatnit druhy počátečních či blokových sukcesních stadií.

Hadcové podloží, na kterém vznikají chudé a rychle vysychající půdy vede u běžných rostlin včetně dřevin ke snížení jejich růstového potenciálu a tak tyto plochy, jak je patrné v okolí lomu stejně jako v NPP Hadce u Želivky, zůstávají plochami bezlesí nebo světlých lesů.

Z hlediska rekultivace je proto třeba nepřistupovat k zásahům, které jdou proti těmto vlastnostem stanovišť vzniklých díky těžbě v lomu a proti aktuálním poznatkům v oboru ochrany přírody.

Proto je nutné upravit i Plán sanace a rekultivace následovně: Na všech plochách uvedených v tabulce 7 Dílčí plochy pro rekultivaci nepřistupovat k plošné výsadbě stromů ani keřů, ke hnojení a přihnojování, k výsadbě travobylinných směsí. Na části ploch bývalého zázemí lomu a na části ochranného valu je možné přistoupit ke skupinové a soliterní výsadbě stromů a keřů za účelem dosažení diverzity stanovišť. Při všech výsadbách je nutné vyloučit pionýrské dřeviny, u kterých by mohlo dojít k rychlému rozšíření do dalších částí lomu a zakrytí žádoucích světlých stanovišť (z navržených např. bříza a líska).

Z hlediska dalšího potenciálu rekreačního využití sanovaného území lomu, s nímž počítá Plán sanace a rekultivace, by bylo vhodné upravit bermu III. etáže tak, aby její úroveň mírně převyšovala plánovanou hladinu vody a svahovat jí do max. 10% sklonu tak, aby byl umožněn přístup k vodní hladině. Nahodilý sešlap porostů rekreanty (pokud dojde k extenzivnímu, nikoli intenzivnímu rekreačnímu využití) stejně jako existence mělké břehové zóny na bermě podporují diverzitu stanovišť a tak i biodiverzitu.

Závěrem uvádíme k Biologickému hodnocení záměru, že se zástupci ZO ČSOP Vlašim ani OS ČSOP Benešov neproběhla ve věci výběru lokalit pro záchranný transfer konzultace.

S pozdravem

Ing. Karel Kříž
místopředseda OS ČSOP